

Aktualności MSSF

Wyjaśnienie działań IASB*

MSR 36 Utrata wartości aktywów - dodatek • czerwiec 2007 r.

MSR 36 „Utrata wartości aktywów” - najczęściej zadawane pytania

To już trzeci dodatek z serii omawiającej najczęściej zadawane pytania dotyczące utraty wartości. MSR 36 definiuje wartość odzyskiwalną składnika aktywów jako wyższą z dwóch kwot: wartości użytkowej oraz wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży. Wartość użytkowa oraz wartość godziwa pomniejszona o koszty sprzedaży są czasami w praktyce trudne do ustalenia. W tym wydaniu zajmujemy się sposobem pomiaru utraty wartości, w tym typowymi założeniami stosowanymi przy wyliczaniu poszczególnych wartości. Zajmujemy się również ustalaniem wartości bilansowej i ujmowaniem odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Pomiar wartości odzyskiwalnej

Aktywo traci wartość w momencie, gdy jego wartość bilansowa nie zostanie odzyskana w wyniku dalszego użytkowania lub sprzedaży składnika aktywów. W celu ustalenia, czy nastąpiła utrata wartości składnika aktywów, porównuje się jego wartość odzyskiwalną i bilansową. Wartość odzyskiwalna składnika aktywów to wyższa z dwóch kwot: wartości użytkowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży.

Pytanie 1

Czy zawsze konieczne jest wyliczenie zarówno wartości użytkowej, jak i wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży przy dokonywaniu analizy składnika aktywów pod kątem utraty wartości?

Odpowiedź 1

Wyliczenie obu wartości przy dokonywaniu analizy składnika aktywów pod kątem utraty wartości nie zawsze jest konieczne. Przykładowo, nie ma potrzeby wyliczać wartości użytkowej, jeżeli wartość godziwa pomniejszona o koszty sprzedaży może zostać wiarygodnie oszacowana i przewyższa wartość bilansową analizowanego składnika aktywów.

Wartość użytkowa

Wartość użytkowa składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne to wartość bieżąca oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu użytkowania tego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne oraz z tytułu ich zbycia. Wyliczenie wartości użytkowej nie stanowi wyliczenia wartości godziwej, a wartość użytkowa nie zastępuje wartości godziwej. Wyliczanie wartości użytkowej to model przepływów pieniężnych określony w MSR 36, co pozwala zachowywać porównywalność testów na utratę wartości.

Pytanie 2

Co się dzieje, jeżeli wartość użytkowa została ustalona na

podstawie najnowszych budżetów/prognoz finansowych, które nie zostały oficjalnie zatwierdzone przez kierownictwo jednostki?

Odpowiedź 2

Niezatwierdzony plan działalności (biznes plan) nie stanowi wiarygodnego źródła informacji, ponieważ może ulec zmianie. Prognozy przepływów pieniężnych wykorzystywane do ustalania wartości użytkowej opierają się na najnowszych budżetach/prognozach finansowych, które zostały zatwierdzone przez kierownictwo jednostki.

Pytanie 3

Czy najnowszą, zatwierdzoną prognozę należy wykorzystywać do ustalania wartości użytkowej bez wprowadzania do niej jakichkolwiek korekt?

Odpowiedź 3

Skorygowanie prognoz może okazać się konieczne przy ustalaniu wartości użytkowej. Prognozy muszą opierać się na rozsądnych i mających oparcie w faktach założeniach,

Przykład

Kierownictwo zatwierdziło ostatnio bardzo ambitną prognozę wzrostu produkcji z 14 000 sztuk do 20 000 sztuk w ciągu 5 lat. W ostatnich latach tego rodzaju ambitne prognozy się nie sprawdzały. Analitycy zajmujący się sektorem zakładają, że w najbliższych kilku latach produkcja wzrośnie tylko nieznacznie, z uwagi na prognozowany niski popyt i nadpodaż na rynku. Czy najnowszą, zatwierdzoną prognozę powinno się wykorzystać bez wprowadzania do niej korekt?

Rozwiązanie

Zatwierdzona prognoza nie wydaje się ani rozsądna, ani oparta na faktach. Prognozy będą musiały zostać skorygowane przy uwzględnieniu dotychczasowych doświadczeń jednostki dotyczących realizacji prognoz oraz danych pochodzących ze źródeł zewnętrznych.

stanowiących jak najlepszą ocenę kierownictwa dotyczącą warunków gospodarczych, jakie będą występować podczas pozostałego okresu ekonomicznej użyteczności danego składnika aktywów. Większe znaczenie przypisuje się danym ze źródeł zewnętrznych.

Pytanie 4

Najnowsze, zatwierdzone prognozy zakładają, że w przyszłym roku obrotowym w jednostce realizowany będzie plan restrukturyzacji. Restrukturyzacja nie została jednak jeszcze ogłoszona a kierownictwo nie zaczęło jeszcze wdrażać tego planu. Jakie ewentualne korekty musi wprowadzić kierownictwo jednostki dla potrzeb wyliczenia wartości użytkowej?

Odpowiedź 4

Przy przygotowywaniu wyliczenia wartości użytkowej, z prognoz wyłączyć należy korzyści i koszty związane z planem restrukturyzacyjnym. Korzyści (i koszty) związane z planem restrukturyzacji mogą zostać uwzględnione tylko wówczas, gdy jednostka wykazuje rezerwę na ten plan w swoim sprawozdaniu finansowym. Ujęcie rezerwy jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy jednostka jest w możliwy do wykazania sposób zdecydowana na restrukturyzację, tzn. wdraża plan restrukturyzacji lub ogłosiła go oficjalnie stronom, na które ten plan wpłynie w taki sposób, że wzbudziło to u nich uzasadnione oczekiwanie, że plan restrukturyzacji będzie realizowany.

Pytanie 5

W jaki sposób kierownictwo ocenia, na którym roku powinny się kończyć prognozy przepływów pieniężnych dla potrzeb wyliczenia wartości użytkowej?

Odpowiedź 5

Ogólne podejście w przypadku ośrodka wypracowującego środki pieniężne będącego jednostką gospodarczą, który nie posiada ustalonego z góry czasu trwania lub, którego czas trwania jest niemożliwy do ustalenia, polega na ujmowaniu w prognozach przepływów pieniężnych wartości końcowej (ang. terminal value). Powoduje to ujęcie przepływów pieniężnych za czas nieograniczony. Jeżeli czas trwania ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest ograniczony, prognozy przepływów pieniężnych nie mogą wykraczać poza ten ograniczony czas trwania.

Przykład

Jednostka posiada urządzenia i maszyny produkcyjne o różnych okresach użytkowania, które składają się na linię produkcyjną stanowiącą ośrodek generujący środki pieniężne. Kierownictwo jednostki zamierza zastąpić poszczególne aktywa w momencie zakończenia ich okresu użytkowania i kontynuować produkcję. W jaki sposób różne okresy użytkowania uwzględnić przy ustaleniu przepływów pieniężnych dla określenia wartości użytkowej?

Rozwiązanie

Przepływy pieniężne powinny być ustalone za okres, w którym oczekuje się, że ośrodek generujący przepływy pieniężne będzie przynosił korzyści. Zastąpienie aktywów koniecznych, by utrzymać bieżącą zdolność produkcyjną analizowanego ośrodka powinno być uwzględnione w prognozach dotyczących przyszłych przepływów pieniężnych. Nakłady inwestycyjne na nabycie aktywów o krótszych okresach życia są dlatego uwzględnione w przyszłych przepływach pieniężnych.

Pytanie 6

W jaki sposób ustala się właściwą stopę dyskontową dla kwoty przed opodatkowaniem dla potrzeb wyliczenia wartości użytkowej, wychodząc od kwoty po opodatkowaniu?

Odpowiedź 6

Aby uzyskać w sposób iteracyjny domyślną stopę dyskontową przed opodatkowaniem z danych po opodatkowaniu, zastosować można następujące podejście, składające się z dwóch kroków. Uzyskaną w poniższy sposób stopę dyskontową przed opodatkowaniem stosuje się do wyliczenia zdyskontowanych przepływów pieniężnych, które stanowią podstawę wartości użytkowej:

Krok 1

Na podstawie prognozy przepływów pieniężnych przed opodatkowaniem wylicza się oczekiwane faktyczne płatności z tytułu podatku, co pozwala uzyskać kwotę przepływów pieniężnych po opodatkowaniu. Przepływy pieniężne po opodatkowaniu dyskontuje się według odpowiedniej stopy dyskontowej dla kwot po opodatkowaniu, określonej na podstawie informacji z rynków kapitałowych.

Krok 2

Stopę dyskontową przed opodatkowaniem określa się poprzez ustalenie stopy, jaką należy zastosować do przepływów pieniężnych przed opodatkowaniem, aby uzyskać wynik z kroku 1 (tzn. stosuje się taką samą metodę, jak w przypadku wyliczenia wewnętrznej stopy zwrotu).

Wartość godziwa pomniejszona o koszty sprzedaży

Jeżeli nie istnieje ani wiążąca (ważna) umowa sprzedaży, ani aktywny rynek, wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży można oszacować jako kwotę, jaką jednostka mogłaby uzyskać w wyniku zbycia danego składnika aktywów w ramach przeprowadzonej na warunkach rynkowych transakcji, w oparciu o dane pochodzące z niedawnych transakcji rynkowych. Przy szacowaniu wartości godziwej składnika aktywów stosować można techniki oparte na zdyskontowanych przepływach pieniężnych.

Pytanie 7

Czy wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży można wiarygodnie ustalić w przypadku, gdy nie istnieje ani wiążąca umowa sprzedaży, ani aktywny rynek na dany składnik aktywów?

Odpowiedź 7

Uzasadnienie wyliczenia wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży nie wymaga dysponowania rzeczywistymi transakcjami rynkowymi, jeżeli tylko prognozowane przepływy pieniężne i stopa dyskontowa są zgodne z założeniami, jakie poczyniliby uczestnicy rynku. Jeżeli są dostępne dane o porównywalnych transakcjach dotyczących podobnych aktywów lub jednostek gospodarczych, wykorzystuje się je jako dane rynkowe. Jeżeli takie porównawcze czy porównywalne transakcje rynkowe nie istnieją, dla uzasadnienia prognoz przepływów pieniężnych wykorzystuje się wszelkie możliwe dane ze źródeł zewnętrznych (stopy wzrostu, stopy dyskontowe, itp.). Oznacza to, że ustalenie wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży jest prawie zawsze możliwe.

Pytanie 8

Jaki jest najbardziej wiarygodny sposób ustalenia wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży przy wykorzystaniu techniki opartej na zdyskontowanych przepływach pieniężnych?

Odpowiedź 8

Można stosować techniki oparte na zdyskontowanych przepływach pieniężnych, uwzględniające założenia, jakie uczestnicy rynku wykorzystaliby przy szacowaniu wartości godziwej składnika aktywów. Kluczowe założenia leżące u podstaw analizy przepływów pieniężnych porównuje się z danymi ze źródeł rynkowych. Wszelkie różnice pomiędzy założeniami dotyczącymi przepływów pieniężnych wykorzystywanymi w analizie wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży i w analizie wartości

użytkowej ocenia się również pod kątem ich zasadności. Przykładowo, wydatki inwestycyjne na restrukturyzację lub ulepszenia, na których uwzględnianie w wycieszeniu wartości użytkowej nie pozwala MSR 36, mogą być uwzględniane w wycieszeniach zdyskontowanych przepływów pieniężnych dla potrzeb ustalania wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży.

Ustalanie wartości bilansowej

Porównywanie wartości odzyskiwalnej składnika aktywów (tzn. jego wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej) z jego wartością bilansową, w celu ustalenia, czy wymagany jest odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, musi być przeprowadzane na spójnych zasadach. Przy ustalaniu wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży i wartości użytkowej wykorzystuje się różne założenia i dane. Prawdopodobne jest, że wartość bilansowa będzie się różnić od wartości odzyskiwalnej (tzn. wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej).

Pytanie 9

MSR 36 wymaga porównywania wartości odzyskiwalnej, ustalonej na podstawie wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej (albo na podstawie obu tych wartości), z wartością bilansową składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne, w celu ustalenia, czy nastąpiła utrata wartości.

Co to jest „wartość bilansowa”?

Odpowiedź 9

Wartość bilansowa to wartość księgową składnika aktywów lub wartość księgową odnośnych aktywów i zobowiązań ośrodka wypracowującego środki pieniężne. Wiele ośrodków wypracowujących środki pieniężne to jednostki gospodarcze, zatem obejmują zarówno środki trwałe, jak i wartości niematerialne, a także aktywa obrotowe i zobowiązania krótkoterminowe oraz inne aktywa i zobowiązania. Tylko aktywa wchodzące w zakres MSR 36 uwzględnia się w wartości bilansowej. Przykładowo, kapitałowych papierów wartościowych traktowanych jako „dostępne do sprzedaży” nie uwzględnia się w wartości bilansowej ośrodka wypracowującego środki pieniężne, ponieważ tego rodzaju inwestycje posiadają oddzielne przepływy pieniężne. Wartość bilansowa musi uwzględniać odpowiednią część majątku wspólnego lub wartości firmy.

Pytanie 10

Czy wartość bilansowa jest zawsze taka sama dla potrzeb wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży i wartości użytkowej?

Odpowiedź 10

Nie. Części składowe wartości użytkowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży różnią się od siebie. Porównywanie wartości odzyskiwalnej składnika aktywów (tzn. jego wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej) z jego wartością bilansową, w celu ustalenia, czy należy dokonać odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości, musi być przeprowadzane na spójnych zasadach. Elementy po obu stronach porównania powinny być ustalone na porównywalnych zasadach.

Pytanie 11

Jakie kategorie aktywów uwzględnia się w wartości bilansowej w celu ich porównania z wartością odzyskiwalną (tzn. wartością godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży lub wartością użytkową)?

Odpowiedź 11

W wartości bilansowej uwzględnia się wyłącznie aktywa działalności operacyjnej, ponieważ wartość odzyskiwalna (tzn.

wartość godziwa pomniejszona o koszty sprzedaży lub wartość użytkowa) obejmuje dla potrzeb obu wycieszeń wyłącznie przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej. Z wartości bilansowej wyłącza się aktywa finansowe, nieruchomości inwestycyjne oraz wszelkie inne aktywa niewchodzące w skład działalności operacyjnej.

Pytanie 12

Czy wartość bilansowa ośrodka wypracowującego środki pieniężne obejmuje jakiegokolwiek zobowiązania?

Odpowiedź 12

Nie. Zobowiązania zwykle wyłącza się z wartości bilansowej (paragraf 76 (b) MSR 36). Niekiedy wartości odzyskiwalnej ośrodka wypracowującego środki pieniężne nie można ustalić bez uwzględnienia konkretnego zobowiązania — przykładowo, zobowiązanie z tytułu wycofywania elektrowni z użytkowania uwzględnia się w jej wartości bilansowej.

Pytanie 13

Czy w wartości bilansowej należy uwzględniać rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego, gdy wartość odzyskiwalna opiera się na wartości użytkowej?

Odpowiedź 13

Nie. Wartość użytkowa dotyczy kwot przed opodatkowaniem, zatem rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego należy wyłączać z wartości bilansowej. W odróżnieniu od wartości użytkowej, wartość godziwa pomniejszona o koszty sprzedaży dotyczy kwot po opodatkowaniu, zatem podatek uwzględnia się, a wartość bilansowa porównywana z wartością godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży zawiera rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Ujmowanie odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne rozlicza się w pierwszej kolejności na wartość firmy przypisaną do danego ośrodka wypracowującego środki pieniężne a następnie na pozostałe aktywa niepieniężne, proporcjonalnie do ich wartości bilansowej.

Pytanie 14

Dokonano odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego przypisana została wartość firmy. Które aktywa tego ośrodka wypracowującego środki pieniężne podlegają aktualizacji wyceny w pierwszej kolejności?

Odpowiedź 14

Wartość firmy spisuje się w pierwszej kolejności, przed aktualizacją wyceny innych wartości niematerialnych i rzeczowych aktywów trwałych. Wartość żadnego składnika aktywów nie ulega jednak obniżeniu do poziomu niższego aniżeli najwyższa z następujących wartości: wartość użytkowa, wartość godziwa pomniejszona o koszty sprzedaży i wartość zerowa.

Pytanie 15

Czy jest możliwe dokonanie odpisu z tytułu utraty wartości ośrodka trwałego wchodzącego w skład ośrodka wypracowującego środki pieniężne bez dokonywania aktualizacji wartości firmy przypisanej do grupy ośrodków wypracowujących środki pieniężne, w skład której wchodzi ośrodek zawierający ten ośrodek trwały?

Odpowiedź 15

Tak. Wynika to z kroku 1 następującego podejścia, składającego się z dwóch kroków:

Krok 1

Poszczególne aktywa i mniejsze ośrodki wypracowujące środki pieniężne wchodzące w skład ośrodka większego testuje się

indywidualnie, z wyjątkiem wartości firmy, gdy występują przesłanki wskazujące na utratę wartości. Wykonanie tego kroku pozwala na aktualizację wyceny tych aktywów, które utraciły wartość, przed aktualizacją wyceny wartości firmy. Kierownictwo jednostki wykazuje utratę wartości aktywów ośrodka wypracowującego środki pieniężne przed dokonaniem testu na utratę wartości dotyczącego grupy ośrodków oraz przypisanej do niej wartości firmy.

Krok 2

Większy ośrodek wypracowujący środki pieniężne, który zawiera poszczególne aktywa i mniejsze ośrodki, testuje się pod kątem utraty wartości. Kierownictwo jednostki powinno porównać wartość odzyskiwalną większego ośrodka wypracowującego środki pieniężne z jego wartością bilansową pomniejszoną o już ujęty w kroku 1 odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości. W drugim kroku nie można ująć dodatkowej utraty wartości.

Pytanie 16

Kierownictwo jednostki wykorzystuje kluczowe założenia w celu ustalenia wartości odzyskiwalnej (tzn. wartości użytkowej lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży) ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego została przypisana znacząca wartość firmy. Czy w sprawozdaniu finansowym należy ujawnić informacje o kluczowych założeniach wybranych przez kierownictwo jednostki nawet wówczas, gdy nie ujęto żadnego odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości?

Odpowiedź 16

Tak. Kierownictwo jednostki musi ujawnić sposób oszacowania wartości odzyskiwalnej, tzn. czy jest nią wartość użytkowa, czy wartość godziwa pomniejszona o koszty sprzedaży. Jeżeli wykorzystano wartość użytkową, należy ujawnić następujące informacje:

- opis poszczególnych kluczowych założeń leżących u podstaw prognoz przepływów pieniężnych oraz podejścia kierownictwa do ustalenia wartości poszczególnych kluczowych założeń;
- okres objęty przez kierownictwo prognozą przepływów pieniężnych (jeżeli okres ten przekracza 5 lat, należy uzasadnić zastosowanie okresu dłuższego);
- stopę wzrostu zastosowaną do ekstrapolacji przepływów pieniężnych oraz
- stopę dyskontową wykorzystaną w prognozach przepływów pieniężnych.

Jeżeli wykorzystano wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży, należy ujawnić metodologię zastosowaną do jej

ustalenia. Jeżeli wartość godziwa pomniejszona o koszty sprzedaży nie została ustalona na podstawie cen rynkowych, należy ujawnić również następujące informacje:

- opis poszczególnych wykorzystanych kluczowych założeń oraz podejścia kierownictwa do ustalenia wartości poszczególnych kluczowych założeń oraz
- stwierdzenie, czy wartości poszczególnych założeń są zgodne z dotychczasowym doświadczeniem lub danymi pochodzącymi ze źródeł zewnętrznych, a jeżeli nie są, należy podać przyczyny takiego stanu rzeczy.

Oznacza to, że wymagane są zasadniczo takie same informacje jak w przypadku wartości użytkowej.

Pytanie 17

Kierownictwo jednostki wykorzystuje kluczowe założenia w celu ustalenia wartości odzyskiwalnej (tzn. wartości użytkowej lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży) ośrodka wypracowującego środki pieniężne, który obejmuje nabytą markę znacznej wartości i o nieograniczonym okresie użyteczności. Kierownictwo jednostki prognozuje znaczący rozwój jednostki gospodarczej, przekraczający przewidywania analityków rynkowych. Kierownictwo jednostki dochodzi do wniosku, że nie należy ujmować odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości. Jakie informacje o kluczowych założeniach wybranych przez kierownictwo jednostki należy ujawnić w sprawozdaniu finansowym?

Odpowiedź 17

Oprócz informacji o kluczowych założeniach, które posłużyły do ustalenia wartości odzyskiwalnej, kierownictwo jednostki powinno ujawnić następujące informacje, jeżeli w wystarczającym stopniu możliwa zmiana któregokolwiek kluczowego założenia leżącego u podstaw wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej doprowadziłaby do utraty wartości (paragraf 134 (f) MSR 36):

- kwotę nadwyżki wartości odzyskiwalnej ośrodka wypracowującego środki pieniężne nad jego wartością bilansową;
- wartość przypisaną kluczowemu założeniu oraz
- kwotę, o jaką wartość przypisana kluczowemu założeniu musi się zmienić, aby wartość odzyskiwalna ośrodka wypracowującego środki pieniężne zrównała się z jego wartością bilansową.

W celu uzyskania dalszych informacji prosimy o kontakt:

Robert Waliczek: Tel: +48 22 523 4332; robert.waliczek@pl.pwc.com

Krzysztof Gmur: Tel: +48 22 523 4241; krzysztof.gmur@pl.pwc.com

Aleksandra Rytko: Tel: +48 22 523 4112; aleksandra.rytko@pl.pwc.com